અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત હાઇકોર્ટ ખાતે – ટેક્ષ અપીલ નં ૨૪/૨૦૧૬

==========

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?

૨ પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં?

૩ શું માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?

==========

મુખ્ય કમિશનર આવક વેરા વિભાગ અને ૪....અપીલકર્તા

– વિરુદ્ધ –સૌમ્યા કન્સ્ટ્રક્શન પ્રાઇવેટ લિમિટેડ...સામાવાળા

==========

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી નિતિન કે. મેહતા, વકીલ અપીલકર્તા તરફે

સુશ્રી એસ.એન. સોપારકર, વરીષ્ઠ વકીલ

સાથે શ્રી બી.એસ. સોપારકર, સામાવાળા તરફે કેવીયેટ કર્તા

==========

ખંડપીઠ : માનનીય ન્યાયમુર્તી સુશ્રી હર્ષા દેવાણી– અને

માનનીય ન્યાયમુર્તીશ્રી જી.આર. ઉધવાણી

તારીખ:– ૧૪–૦૩–૨૦૧૬ મૌખીક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનીય ન્યાયમુર્તી સુશ્રી હર્ષા દેવાણી)

૧. આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (ત્યારબાદ "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) ની કલમ ૨૬૦A હેઠળ આ અપીલમાં અપીલકર્તા

– મહેસૂલ, ITA નં. ૩/અહદ/૨૦૧૪ માં આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદ, બેન્ચ "ડી" (ત્યારબાદ "ટ્રિબ્યુનલ" તરીકે ઓળખવામાં આવશે) દ્વારા ૨૧ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૫ ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશ પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો છે, જેમાં નીચેના ત્રણ પ્રશ્નોનો પ્રસ્તાવ મૂકવામાં આવ્યો છે:

"[A] કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ કરવામાં આવેલા મૂલ્યાંકનમાં કરેલા ઉમેરાને કાઢી નાખવામાં ટ્રિબ્યુનલનો આદેશ કાયદાની દ્રષ્ટિએ અને તથ્યોની દ્રષ્ટિએ યોગ્ય છે કે કેમ –

[B] શું ટ્રિબ્યુનલ કાયદાની દૃષ્ટિએ યોગ્ય છે કે કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આકારણીની નવી પ્રક્રિયા હેઠળ શોધ દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રી પર આધારીત ઉમેરો થવો જોઈએ જે કાયદાની કલમ ૧૫૮ BC rws ૧૫૮ BB હેઠળ અગાઉની પ્રક્રિયાથી અલગ છે અને કલમ ૧૫૩ A માં ન હોય તેવા શબ્દો 'તલાશી દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રી' વાંચીને –

[C] શું ટ્રિબ્યુનલે સંજય અગ્રવાલ વિરુદ્ધ DCIT (૨૦૧૪) ૪૭ ટેક્સમેન. કોમ ૨૧૦ (ડેલ) માં ITAT ના આદેશ પર આધાર રાખવામાં ભૂલ કરી હતી, જેમાં શોધ દરમિયાન મળેલી અપ્રગટ આવકને ગુનાહિત સામગ્રી તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે, જ્યારે ફિલેટેક્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ CIT–IV (૨૦૧૫) ૨૨૯ ટેક્સમેન ૫૫૫ (દિલ્હી) માં દિલ્હી હાઇકોર્ટના તારણની વિરુદ્ધ, જેમાં એવું માનવામાં આવે છે કે કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આકારણી દરમિયાન ઉમેરાઓને શોધ દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રી

સુધી મર્યાદિત અથવા મર્યાદિત રાખવાની જરૂર નથી–"

૨. આકારણી વર્ષ ૨૦૦૬–૦૭ છે અને સંબંધિત હિસાબી સમયગાળો અગાઉનો વર્ષ ૨૦૦૫–૦૬ છે. કરદાતા – મેસર્સ સૌમ્ય કન્સ્ટ્રક્શન પ્રા. લિ. મિલકતોના બાંધકામ અને વિકાસ, કાપડ અને વસ્ત્રોના વેપારના વ્યવસાયમાં રોકાયેલ છે. ૦૭.૧૦.૨૦૦૯ ના રોજ શોધ અને જપ્તી કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી અને ૩૦.૧૨.૨૦૧૧ ના રોજ કાયદાની કલમ ૧૪૩(૩) અને કલમ ૧૫૩A(૧)(b) હેઠળ આકારણી કરવામાં આવી હતી જેમાં પ્રતિવાદી કરદાતાની કુલ આવક રૂ. ૧૪,૪૯,૫૧,૧૩૦/– નક્કી કરવામાં આવી હતી જે જાહેર કરાયેલ આવક રૂ. ૩,૪૪,૦૦,૧૩૦/– હતી. આકારણી કાર્યવાહી દરમિયાન, એવું ધ્યાનમાં આવ્યું કે કરદાતાએ શીલાજ, તાલુકા દસક્રોઈ ખાતે આવેલી જમીન (જે તપોવન જમીન તરીકે ઓળખાય છે) ના સંદર્ભમાં શ્રી રોહિત મોદીને રૂ. ૧૧,૦૫,૫૧,૦૦૦/– ચૂકવ્યા હતા (જેનો વ્યવહાર ધ સંદેશ લિમિટેડ દ્વારા પુષ્ટિ આપનાર પક્ષ તરીકે, મેસર્સ સૌમ્ય કન્સ્ટ્રક્શન પ્રા. લિમિટેડ દ્વારા તૃતીય પક્ષ તરીકે અને આર્યમાન કો–ઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી લિમિટેડ દ્વારા શ્રી રોહિત પી. મોદી અને પરેશાબેન કે. મોદી પાસેથી ખરીદનાર તરીકે કરવામાં આવ્યો હતો) ૦૧.૦૬.૨૦૦૬ ના રોજના વેચાણ દસ્તાવેજ દ્વારા. શ્રી રોહિત મોદીએ તેમના મૂલ્યાંકનમાં, જમીનના વ્યવહારમાં રોકડમાં પ્રાપ્ત થયેલા ઓન–મની તરીકે રૂ. ૧૧,૦૫,૫૧,૦૦૦/–

ની રસીદ સ્વીકારી હતી. આકારણી અધિકારીએ જણાવ્યું હતું કે શ્રી રોહિત પી. મોદી અને પરેશાબેન કે. મોદી પાસેથી જમીન ખરીદવા માટેના વ્યવહારમાં કરદાતા દ્વારા ઓનમની ચૂકવવામાં આવી છે અને તે મુજબ, જમીન ખરીદવા માટે અસ્પષ્ટ રોકાણના સંદર્ભમાં કાયદાની કલમ ૬૮ હેઠળ કરદાતાની કુલ આવકમાં રૂ. ૧૧,૦૫,૫૧,૦૦૦/– ની રકમ ઉમેરી હતી. કરદાતાએ કમિશનર (અપીલ) સમક્ષ અપીલમાં આ બાબત રજૂ કરી હતી, જેમણે આ વધારાને એ આધાર પર સમર્થન આપ્યું હતું કે ચુકવણી કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવી હતી કારણ કે કરદાતા ખરીદનાર હતો કારણ કે ૦૧.૦૬.૨૦૦૬ ના કન્વેયન્સ ડીડના આધારે વિકાસના તમામ અધિકારો કરદાતાને સોંપવામાં આવ્યા હતા. કરદાતાએ આ બાબતને ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ આગળની અપીલમાં રજૂ કરી, જેણે સંજય અગ્રવાલ વિરુદ્ધ DCIT, (૨૦૧૪) ૪૭ Taxmann.com ૨૧૦ (દિલ્હી) ના કેસમાં તેના અગાઉના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, ઠરાવ્યું કે આ ઉમેરો કરદાતા પર સર્ચ ઓપરેશન દરમિયાન મળેલી કોઈપણ ગુનાહિત સામગ્રી પર આધારિત નથી અને તેથી, કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આવી ઉમેરો કરી શકાતો નથી.

૩. અપીલકર્તાના વરિષ્ઠ સ્ટેન્ડિંગ કાઉન્સેલ શ્રી નીતિન મહેતાએ રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે એવી ગંભીર ભૂલ કરી છે કે કલમ ૧૫૩એ હેઠળ ફક્ત ત્યારે જ વધારા કરી શકાય છે જો શોધ દરમિયાન ગુનાહિત સામગ્રી મળી આવે, તે પણ છ મૂલ્યાંકન વર્ષોમાંના દરેકના સંબંધમાં અને કોઈપણ મૂલ્યાંકન

વર્ષના સંદર્ભમાં, જો કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી ન મળે, તો કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ વધારા કરી શકાતા નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કલમ ૧૫૩એમાં એવી કોઈ શરત નથી કે શોધ દરમિયાન મળેલા પુરાવા અથવા અન્ય શોધ પછીની સામગ્રી અથવા મૂલ્યાંકન અધિકારી પાસે ઉપલબ્ધ માહિતી, જે મળેલા પુરાવા સાથે સંબંધિત છે, તેના આધારે ઉમેરાઓ કડક રીતે કરવા જોઈએ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૧૫૩એમાં બે ટ્રિગર પોઈન્ટ છે જેના પછી મૂલ્યાંકન અધિકારીને શોધની તારીખ પહેલાના છ વર્ષમાં દરેકમાં મૂલ્યાંકન માટે નોટિસ જારી કરવાનો આદેશ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રિબ્યુનલે, કલમ ૧૫૩ A હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી નવી પ્રક્રિયા હેઠળ શોધ દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રી પર આધારિત હોવાનો ઠરાવ રાખતા, એ સમજવામાં નિષ્ફળ ગયા કે નવી પ્રક્રિયા કાયદાની કલમ ૧૫૮ BC સાથે વાંચવામાં આવતી અગાઉની પ્રક્રિયાથી અલગ છે.

૩.૧ આવકવેરા કમિશનર વિરુદ્ધ અનિલ કુમાર ભાટિયા, (૨૦૧૨) ૨૧૧ ટેક્સમેન ૪૫૩ ના કેસમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એ નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે કોર્ટે કાયદાના પ્રકરણ XIV હેઠળની અગાઉની યોજના અને કાયદાની કલમ ૧૫૩ A થી ૧૫૩ C હેઠળની નવી યોજના વચ્ચેના તફાવતની ચર્ચા કરી છે, જેમાં સિંગલ બ્લોક આકારણી ખ્યાલને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે નવી યોજના કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન મૂલ્યાંકન

અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન દ્વારા કરે છે. તેથી, આવી આવકમાં જાહેર કરાયેલ આવક, બહાર આવેલી આવક અને અન્ય કોઈપણ આવકનો સમાવેશ થશે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે કોર્ટે કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આકારણી અધિકારીને કોઈપણ કરદાતાની કુલ આવક પર કર લાદવાની ફરજ સોંપવામાં આવી છે જેનો કેસ ઉપરોક્ત જોગવાઈ દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે, જો જરૂર પડે તો કોઈપણ બંધનો વિના પુનઃમૂલ્યાંકન કરીને પણ. એ બાબત પર ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે કોર્ટે એમ પણ ઠરાવ્યું છે કે આકારણી અધિકારીને કલમ ૧૫૩ A હેઠળ તમામ છ વર્ષ માટે આકારણી કરવાની અને કરદાતાની કુલ આવકની ગણતરી કરવાની સત્તા છે, જેમાં જાહેર ન કરાયેલી આવકનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમ છતાં કરદાતાએ સર્ચની તારીખ પહેલાં રિટર્ન ફાઇલ કર્યું છે જે કાયદાની કલમ ૧૪૩(૧)(a) હેઠળ પ્રક્રિયા કરવામાં આવી હતી.

૩.૨ ફિલેટેક્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ–IV, (૨૦૧૫) ૨૨૯ ટેક્સમેન ૫૫૫ (દિલ્હી) માં દિલ્હી હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર મજબૂત આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જેમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે શોધ દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રી સુધી વધારા મર્યાદિત રાખવાની જરૂર નથી. કેનેરા હાઉસિંગ ડેવલપમેન્ટ કંપની વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, (૨૦૧૫) ૨૭૪ સીટીઆર ૧૨૨ (કાર) ના કેસમાં કર્ણાટક હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં

આવ્યો હતો, આ દરખાસ્ત માટે કે જ્યારે એકવાર કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવે છે, ત્યારે કાનૂની અસર એ છે કે જ્યાં આકારણીનો આદેશ પસાર થાય છે, ત્યાં પણ તે ફરીથી ખોલવામાં આવે છે. કાયદાની નજરમાં, આકારણીનો કોઈ આદેશ નથી. ફરીથી ખોલવાનો અર્થ એ છે કે તેનો સામનો કરવો અથવા ફરીથી શરૂ કરવો. તેનો અર્થ એ છે કે આકારણી અધિકારી છ આકારણી વર્ષોની કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરશે. એકવાર આકારણી ફરી ખોલવામાં આવે પછી, આકારણી સત્તાધિકારી અગાઉના રિટર્નમાં જાહેર કરાયેલી આવક, શોધ દરમિયાન મળેલી કોઈપણ અઘોષિત આવક અને અગાઉના રિટર્નમાં જાહેર ન કરાયેલી અથવા શોધ દરમિયાન ન મળેલી કોઈપણ અન્ય આવકની નોંધ લઈ શકે છે, જેથી દરેક વર્ષની "કુલ આવક" શું છે તે શોધી શકાય અને પછી આકારણી આદેશ પસાર કરી શકાય. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે કાયદાની કલમ ૧૫૩ A રજૂ કરીને વિધાનસભા કલમ ૧૫૮ BA માંથી જે પરિવર્તન ઇચ્છતી હતી તે સ્પષ્ટ છે, કારણ કે, જ્યારે કલમ ૧૫૮ BA ફક્ત અઘોષિત આવકના મૂલ્યાંકન માટે જોગવાઈ કરે છે, તેનાથી વિપરીત, કલમ ૧૫૩ A સ્પષ્ટપણે સ્પષ્ટ કરે છે કે કર લાદવાનો છે તે છ પાછલા મૂલ્યાંકન વર્ષોમાંથી દરેકની કુલ આવક છે. આમ, અગાઉના અને નવા શાસન વચ્ચે સ્પષ્ટ વિરોધાભાસ છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે દલીલ ખાતર ધારી લઈએ કે શોધ અથવા

માંગણી દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રીના આધારે જ ઉમેરાઓ અથવા મંજૂરીઓ આપી શકાય છે, એકવાર કોઈપણ ગુનાહિત સામગ્રી મળી આવે, તો છ આકારણી વર્ષોમાંના દરેકના સંબંધમાં ઉમેરાઓ અને મંજૂરીઓ આપવા માટે પૂરતું હશે અને ફક્ત તે આકારણી વર્ષના સંદર્ભમાં જ નહીં કે જેના સંબંધમાં આવી સામગ્રી મળી આવે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે હાલના કિસ્સામાં, એવું નથી કે શોધ દરમિયાન કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી નથી, પ્રતિવાદીનો કેસ એ છે કે વિચારણા હેઠળના વર્ષ સંબંધિત કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી નથી. એકવાર, કેટલીક ગુનાહિત સામગ્રી મળી આવે, તો તે બધા છ આકારણી વર્ષો માટે માન્ય રહેશે અને તેથી, એવું કહી શકાય નહીં કે શોધ દરમિયાન કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી નથી.

૩.૩ એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એકવાર કાયદાની કલમ ૧૫૩ A લાગુ થઈ જાય, પછી કલમ ૧૪૭નો આશરો લેવા પર પ્રતિબંધ છે, આ સંજોગોમાં, આકારણી અધિકારી, ત્યારબાદ, કાયદાની કલમ ૧૪૭ હેઠળ આકારણી ફરીથી ખોલી શકતા નથી. આ સંજોગોમાં કાયદાની કલમ ૧૫૩ A કુલ આવકના મૂલ્યાંકનની કલ્પના કરે છે જેમાં જો કોઈ આવક આકારણીમાંથી છટકી ગઈ હોય તો આકારણી ફરીથી ખોલવાનો સમાવેશ થાય છે. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ઉપરોક્ત ત્રણ નિર્ણયો સંચિત રીતે માને છે કે શાસનમાં ફેરફાર થયો છે, અને છ વ્યક્તિગત આકારણી

વર્ષનું મૂલ્યાંકન કરવું પડશે, અને દરેક આકારણી વર્ષની કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન કરવું પડશે. કુલ આવક શું બનશે તે ત્રણ બાબતો છે: જાહેર કરેલી આવક, શોધાયેલ આવક અને અન્ય કોઈપણ આવક. એવું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ, અબાધિત સત્તાઓ છે.

૩.૪ ભારપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૧૫૩એ ની જરૂરિયાત કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અપ્રગટ આવકના વિરોધાભાસમાં કરવાની છે અને તેથી, ટ્રિબ્યુનલને એ જોગવાઈ હેઠળ વધારાને સ્થગિત કરવામાં વાજબી ઠેરવવામાં આવ્યું ન હતું કે જોગવાઈ હેઠળ શોધ/રિક્વીઝિશન દરમિયાન કંઈક ગુનાહિત મળી આવે તો જ વધારો કરી શકાય છે. તે મુજબ, એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે અપીલમાં કાયદાના પ્રશ્નો પર વિચારણા કરવાની જરૂર છે જેમ કે પ્રસ્તાવિત અથવા કોર્ટ દ્વારા ઘડવામાં આવી શકે છે.

૪. અપીલનો વિરોધ કરતા, શ્રી એસ.એન. સોપારકર, વરિષ્ઠ વકીલ, પ્રતિવાદી – કરદાતાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી બંદીશ સોપારકર સાથે, કેવિએટ પર હાજર રહેલા, વિદ્વાન વકીલ, એ રજૂઆત કરી કે આ વિવાદ હવે સંકલિત નથી કારણ કે, આ મુદ્દો આવકવેરા કમિશનર –૧ વિરુદ્ધ જયાબેન રતિલાલ સોરાઠિયાના કેસમાં ૦૨.૦૭.૨૦૧૩ ના રોજ કર અપીલ નં. ૯૧૪ ઓફ ૨૦૧૨

માં આપવામાં આવેલા આ કોર્ટના એક અપ્રમાણિત નિર્ણય દ્વારા સમાપ્ત થાય છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કાયદાની કલમ ૧૫૩એને ધ્યાનમાં લેતા, આકારણી અધિકારી પાછલા છ વર્ષોના સંદર્ભમાં રિટર્ન ફરીથી ખોલી શકે છે અને/અથવા તેનું મૂલ્યાંકન કરી શકે છે તે અંગે વિવાદ કરી શકાતો નથી; જોકે, ચોક્કસ આકારણી વર્ષમાં વેચાણ વ્યવહારોના સંદર્ભમાં આકારણી અધિકારી પાસે કેટલીક ગુનાહિત સામગ્રી ઉપલબ્ધ હોવી જોઈએ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલ વાંધાજનક આદેશ અધિકારક્ષેત્રના હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા મંતવ્ય સાથે સુસંગત હોવાથી, કાયદાનો કોઈ પ્રશ્ન ઉભો થતો નથી, જેમાં હસ્તક્ષેપની જરૂર હોય.

૪.૧ આવકવેરા કમિશનર વિરુદ્ધ અનિલ કુમાર ભાટિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં દિલ્હી હાઈકોર્ટના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરતા, એ નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે તેના ફકરા ૨૩ માં, કોર્ટે ખાસ અવલોકન કર્યું છે કે તે એવા કેસ સાથે સંબંધિત નથી જ્યાં કાયદાની કલમ ૧૩૨ હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલી શોધ દરમિયાન કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી ન હતી અને તેથી, આવી પરિસ્થિતિમાં પણ કલમ ૧૫૩ A લાગુ કરી શકાય છે કે કેમ તે અંગે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી અને પ્રશ્ન ખુલ્લો છોડી દીધો છે. જય સ્ટીલ (ભારત), જોધપુર વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ–ટેક્ષ, (૨૦૧૩) ૩૬ taxmann.com ૫૨૩ (રાજસ્થાન) ના કેસમાં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, જેમાં કોર્ટે

મહેસૂલની દલીલ સ્વીકારી ન હતી કે આકારણી અધિકારી કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આકારણી કરતી વખતે ગુનાહિત સામગ્રીના આધારે આવક, ખર્ચ અથવા કપાતને ખલેલ પહોંચાડવા માટે સ્વતંત્ર છે કારણ કે તે ઉપરોક્ત જોગવાઈની યોજનામાંથી ઉદ્ભવતું નથી જે મૂળભૂત રીતે શોધ અને/અથવા માંગણીના સંદર્ભમાં છે. કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે કલમ ૧૫૩ A થી ૧૫૩ C ની જોગવાઈઓને આકારણી અધિકારી અને/અથવા કરદાતા માટે કાયદાની કલમ ૧૩૯ (આવકનું વળતર), ૧૩૯(૫) (આવકનું સુધારેલું વળતર), ૧૪૭ (આવકમાંથી બહાર નીકળતી આકારણી) અને ૨૬૩ (ઓર્ડરનું પુનરાવર્તન) ની જોગવાઈઓથી આગળની ઇનિંગ તરીકે અર્થઘટન કરી શકાતી નથી. કમિશનર ઓફ ઇન્કમ–ટેક્સ વિરુદ્ધ સિંહગઢ ટેકનિકલ એજ્યુકેશન સોસાયટી, (૨૦૧૫) ૩૭૮ ITR ૮૪ (બોમ.) ના કેસમાં બોમ્બે હાઇકોર્ટના નિર્ણય અને કમિશનર ઓફ ઇન્કમ–ટેક્સ (સેન્ટ્રલ)–III વિરુદ્ધ કાબુલ ચાવલા, (૨૦૧૫) ૬૧ taxmann.com ૪૧૨ માં દિલ્હી હાઇકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, જેનો સંદર્ભ પછીથી લેવામાં આવશે.

૪.૨ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે કાયદાની કલમ ૧૫૩ C, કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયા કરતાં અલગ કોઈ પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરતી નથી અને ૨૦૧૨ની કર અપીલ નં. ૯૧૪ કલમ ૧૫૩ A અને ૧૫૩ C બંનેને આવરી લે છે અને સીધી રીતે આ મુદ્દા પર

છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ સંદર્ભમાં કાયદો ખૂબ જ સારી રીતે ઉકેલાઈ ગયો છે અને આ અદાલતે પહેલાથી જ પોતાનો અભિપ્રાય આપી દીધો છે અને તેથી, વિવાદ કરદાતાના પક્ષમાં નિષ્કર્ષ પર આવ્યો છે. તેથી, અપીલ કાયદાના કોઈપણ પ્રશ્નને જન્મ આપતી નથી અને તેને ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૫. હરીફ દલીલોના ગુણદોષની જાહેરાત કરતા પહેલા, વિવિધ ઉચ્ચ અદાલતોના નિર્ણયોનો સંદર્ભ લઈ શકાય છે જેના પર સંબંધિત પક્ષોના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. આ સંદર્ભમાં મુખ્ય ચુકાદો દિલ્હી ઉચ્ચ અદાલતનો આવકવેરા કમિશનર વિરુદ્ધ અનિલ કુમાર ભાટિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં નિર્ણય છે, જેમાં કોર્ટે આ રીતે ઠરાવ્યું હતું:

"૧૮. કલમ ૧૫૩એનું અવલોકન દર્શાવે છે કે તે સામાન્ય મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયાને લગતી એક બિન-હડક કલમથી શરૂ થાય છે જે ૩૧.૫.૨૦૦૩ પછી કરવામાં આવેલી શોધના સંદર્ભમાં કલમ ૧૩૯, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૧ અને ૧૫૩ દ્વારા આવરી લેવામાં આવી છે. આ કલમો, જેની લાગુ પડતીતાને બાકાત રાખવામાં આવી છે, તે વળતર, મૂલ્યાંકન અને પુનઃમૂલ્યાંકન જોગવાઈઓ સાથે સંબંધિત છે. આ ત્રણ કલમોની રજૂઆત પહેલાં, કાયદાનો પ્રકરણ XIV-B હતો જે શોધ અને જમીના કિસ્સાઓમાં કરવામાં આવનાર મૂલ્યાંકનની કાળજી લેતો હતો. આવા મૂલ્યાંકનને લોકપ્રિય રીતે "બ્લોક મૂલ્યાંકન" તરીકે ઓળખવામાં આવતું

હતું કારણ કે પ્રકરણમાં શોધ કરવામાં આવી હતી તે આકારણી વર્ષ પહેલાંના દસ આકારણી વર્ષોના બ્લોકના સમયગાળાના સંદર્ભમાં એક જ આકારણી કરવાની જોગવાઈ હતી. આ દસ આકારણી વર્ષો ઉપરાંત, જે તારીખે શોધ હાથ ધરવામાં આવી હતી તે તારીખ સુધીનો તૂટેલો સમયગાળો પણ "બ્લોક સમયગાળા" તરીકે ઓળખાતા સમયગાળામાં શામેલ હતો. જોકે એક જ આકારણી આદેશ પસાર કરવાનો હતો, અપ્રગટ આવકનું મૂલ્યાંકન તે સંબંધિત વિવિધ આકારણી વર્ષોમાં કરવાનું હતું. પરંતુ આ બધું એક જ આકારણી ક્રમમાં કરવાનું હતું. આ રીતે કરવામાં આવેલ બ્લોક આકારણી કલમ ૧૫૮BA(૨) નીચે આપેલા સમજૂતી દ્વારા સ્પષ્ટ કરાયેલ સામાન્ય આકારણી કાર્યવાહીથી સ્વતંત્ર અને વધુમાં હતી. કલમ ૧૫૩A થી ૧૫૩C નામના વિભાગોના જૂથની રજૂઆત પછી, સિંગલ બ્લોક આકારણી ખ્યાલને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. નવી કલમ ૧૫૩A હેઠળ, ૩૧.૫.૨૦૦૩ પછી કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ શરૂ કરવામાં આવે અથવા ખાતાના પુસ્તકો, દસ્તાવેજો અથવા સંપત્તિઓની માંગણી કરવામાં આવે તેવા કિસ્સામાં, આકારણી અધિકારી શોધાયેલ વ્યક્તિને પાછલા વર્ષ સાથે સંબંધિત આકારણી વર્ષ પહેલાંના છ આકારણી વર્ષો માટે રિટર્ન રજૂ કરવા માટે નોટિસ જારી કરવા માટે બંધાયેલા છે જેમાં શોધ હાથ ધરવામાં આવી હતી અથવા માંગણી કરવામાં આવી હતી. બીજો તફાવત એ છે કે જે નાણાકીય વર્ષમાં શોધ

કરવામાં આવી હતી અથવા માંગણી કરવામાં આવી હતી અને શોધ/માગણીની તારીખ સાથે સમાપ્ત થાય છે તેના એપ્રિલના પ્રથમ દિવસથી કોઈ તૂટેલો સમયગાળો નથી. કલમ ૧૫૩એ અને નવી યોજના હેઠળ, AO એ શોધ થઈ હોય તે વર્ષ માટે સામાન્ય મૂલ્યાંકન સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે.

૧૯. કલમ ૧૫૩એ ની જોગવાઈઓ હેઠળ, જેમ આપણે પહેલાથી જ નોંધ્યું છે, આકારણી અધિકારી કરદાતાને દરેક આકારણી વર્ષ માટે રિટર્ન રજૂ કરવા માટે નોટિસ આપવા માટે બંધાયેલા છે, જે આકારણી વર્ષ પહેલાના છ આકારણી વર્ષોમાં આવે છે, જે પાછલા વર્ષ સાથે સંબંધિત છે જેમાં શોધ અથવા માંગણી કરવામાં આવી હતી. આ કલમની બીજી એક મહત્વપૂર્ણ વિશેષતા એ છે કે આકારણી અધિકારીને ઉપરોક્ત વર્ષોની "કુલ આવક" નું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાનો અધિકાર છે. આ અગાઉની બ્લોક આકારણી યોજનાથી નોંધપાત્ર વિચલન છે જેમાં બ્લોક આકારણીમાં ફક્ત અઘોષિત આવકનો સમાવેશ થતો હતો અને નિયમિત આકારણી કાર્યવાહી સાચવવામાં આવી હતી, જેના પરિણામે બહુવિધ આકારણીઓ કરવામાં આવી હતી. જોકે, કલમ ૧૫૩એ હેઠળ, આકારણી અધિકારીને અલગ આકારણી ઓર્ડરમાં પ્રશ્નમાં છ આકારણી વર્ષોની 'કુલ આવક' નું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. આનો અર્થ એ છે કે છ આકારણી વર્ષોમાંથી દરેકના સંદર્ભમાં

ફક્ત એક જ આકારણી ઓર્ડર હોઈ શકે છે, જેમાં જાહેર કરાયેલ અને અઘોષિત આવક બંનેને કરમાં લાવવામાં આવશે.

૨૦. કલમ ૧૪૩(૧)(એ) અથવા કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ, જ્યાં તે છ આકારણી વર્ષોમાં અથવા તેમાંથી કોઈપણ માટે આકારણીનો આદેશ પહેલાથી જ પસાર થઈ ગયો હોય, ત્યાં આ કેવી રીતે પ્રાપ્ત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે તે પ્રશ્ન ઊભો થઈ શકે છે. જો આવો આદેશ પહેલાથી જ અસ્તિત્વમાં હોય, તો શોધ/રિક્વીઝેશન શરૂ થાય તે પહેલાં સ્પષ્ટપણે પસાર કરવામાં આવ્યો હોય, તો આકારણી અધિકારીને તે કાર્યવાહી ફરીથી ખોલવા અને કુલ આવકનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની સત્તા આપવામાં આવે છે, શોધ દરમિયાન મળેલી અઘોષિત આવક, જો કોઈ હોય, તો તેની નોંધ લેતા. આ હેતુ માટે, કલમ ૧૪૭ અને ૧૪૮ હેઠળ આકારણી ફરીથી ખોલવા માટે અધિકારક્ષેત્ર ધારણ કરવા માટે કડક પ્રક્રિયા દ્વારા આકારણી અધિકારી પર લાદવામાં આવેલા બંધનો, કલમ ૧૫૩એની પેટા કલમ (૧) દ્વારા ખોલવામાં આવેલા બિન-હઠીલા કલમ દ્વારા દૂર કરવામાં આવ્યા છે. કલમ ૧૪૯ માં જોગવાઈ મુજબ, કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરી શકાય તે સમય-મર્યાદા પણ બિન-હઠીલા કલમ દ્વારા લાગુ પડતી નથી. કલમ ૧૫૧, જેમાં કલમ ૧૪૮ હેઠળ આકારણી ફરીથી ખોલવા માટે નોટિસ જારી કરીને આકારણી અધિકારી દ્વારા મંજૂરી મેળવવાની આવશ્યકતા છે, તેને કલમ ૧૫૩ A દ્વારા આવરી લેવામાં

આવેલા કેસમાં બાકાત રાખવામાં આવી છે. કલમ ૧૫૩ A દ્વારા આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન પૂર્ણ કરવા માટે નિર્ધારિત સમયમર્યાદા પણ કલમ ૧૫૩ A દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા કેસમાં દૂર કરવામાં આવી છે. બધી રોકો દૂર કર્યા પછી, કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આકારણી અધિકારીને કલમ ૧૫૩ A દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલા કરદાતાની કુલ આવક પર કર લાદવાની ફરજ સોંપવામાં આવી છે, જો જરૂર પડે તો કોઈપણ બંધનો વિના પુનઃમૂલ્યાંકન કરીને પણ.

૨૧. હવે એવા કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે કે જ્યારે શોધ શરૂ કરવામાં આવે છે અથવા માંગણી કરવામાં આવે છે, ત્યારે ઉપરોક્ત છ આકારણી વર્ષોના સમયગાળામાં આવતા કોઈપણ આકારણી વર્ષ સંબંધિત આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી પેન્ડિંગ હોઈ શકે છે. આવા કિસ્સામાં, કલમ ૧૫૩ A ની પેટા કલમ (૧) ની બીજી જોગવાઈ કહે છે કે આવી કાર્યવાહી "અવધિ" થશે. કારણ શોધવાનું દૂર નથી. કલમ ૧૫૩ A હેઠળ, વિચારણા હેઠળના છ આકારણી વર્ષોમાંથી કોઈપણના સંદર્ભમાં બહુવિધ આકારણી આદેશો માટે કોઈ જગ્યા નથી. કારણ કે આકારણી અધિકારીએ ફક્ત કરદાતાની અઘોષિત આવક જ નહીં, પરંતુ 'કરદાતાની કુલ આવક' પણ નક્કી કરવાની હોય છે જેના કિસ્સામાં શોધ અથવા માંગણી શરૂ કરવામાં આવી હોય. દેખીતી રીતે એક જ આકારણી વર્ષ માટે કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરતા અનેક આદેશો હોઈ શકતા નથી. આ સ્થિતિ

સુનિશ્ચિત કરવા માટે, એટલે કે, જે વર્ષમાં શોધ થઈ હતી તે વર્ષ સાથે સંબંધિત આકારણી વર્ષ પહેલાના છ આકારણી વર્ષોમાં કુલ આવકનો ફક્ત એક જ નિર્ણય હોય, કલમ ૧૫૩ A ની પેટા કલમ (૧) ની બીજી જોગવાઇમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે કરદાતાના મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન માટેની કોઈપણ કાર્યવાહી જે શોધ શરૂ કરવાની અથવા માંગણી કરવાની તારીખે બાકી હોય તે "શૂન્ય થઈ જશે". એકવાર તે કાર્યવાહી સમાપ્ત થઈ જાય, પછી આકારણી અધિકારી માટે કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરતી તે છ વર્ષ માટે આકારણી આદેશો પસાર કરવાનો માર્ગ મોકળો થાય છે જેમાં કરદાતા દ્વારા રજૂ કરાયેલ રિટર્નમાં જાહેર કરાયેલ આવક, જો કોઈ હોય તો, તેમજ શોધ અથવા માંગણી દરમિયાન બહાર આવેલી અઘોષિત આવક, જો કોઈ હોય તો, બંનેનો સમાવેશ થશે. આમ ઊભી થતી સ્થિતિ એ છે કે જ્યાં શોધ શરૂ થાય છે અથવા માંગણી કરવામાં આવે છે ત્યારે આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી પૂર્ણ થવા માટે બાકી હોય છે, તે આકારણી અધિકારી માટે કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરવાનો માર્ગ બંધ કરશે જેમાં જાહેર ન કરાયેલ આવકનો પણ સમાવેશ થશે, પરંતુ એવા કિસ્સાઓમાં જ્યાં આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી પહેલાથી જ પૂર્ણ થઈ ગઈ હોય અને કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરતા આકારણી આદેશો પસાર કરવામાં આવ્યા હોય અને આવા આદેશો શોધ અથવા માંગણી કરવામાં આવે ત્યારે ચાલુ હોય,

ત્યાં કોઈ કાર્યવાહી બાકી ન હોવાથી કોઈપણ ઘટાડાનો પ્રશ્ન જ નથી. આ પછીની પરિસ્થિતિમાં, આકારણી અધિકારી પહેલાથી જ કરવામાં આવેલા આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનને ફરીથી ખોલશે (કડક જોગવાઈઓનું પાલન કરવાની જરૂર વગર અથવા કલમ ૧૪૭, ૧૪૮ અને ૧૫૧ ની કડક શરતોનું પાલન કર્યા વિના) અને કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરશે. કલમ ૧૫૩એ હેઠળ પસાર કરાયેલા આદેશોમાં આ પ્રકારનો નિર્ણય કોઈપણ પુનઃમૂલ્યાંકનમાં પસાર કરાયેલા આદેશો જેવો જ હશે, જ્યાં મૂળ આકારણી હુકમમાં નક્કી કરાયેલ કુલ આવક અને આકારણીમાંથી છટકી ગયેલી આવકને એકસાથે જોડીને કુલ આવક તરીકે આકારણી કરવામાં આવે છે. આવા કિસ્સામાં, પુનરાવર્તન કરવા માટે,અગાઉની કાર્યવાહીમાં ઘટાડો કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી કારણ કે આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન માટેની કોઈ કાર્યવાહી બાકી નહોતી કારણ કે શોધ શરૂ કરવામાં આવી હતી અથવા માંગણી કરવામાં આવી હતી ત્યારે તે મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન આદેશોમાં પરિણમી ચૂકી હતી."

૬. ફિલેટેક્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ આવકવેરા કમિશનર– IV (સુપ્રા) કેસમાં, દિલ્હી હાઇકોર્ટે આ રીતે ઠરાવ્યું છે:

"૨. પહેલા પ્રશ્ન પર, અમે નોંધીએ છીએ કે આકારણી અધિકારીએ કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળની કાર્યવાહીમાં, ૧૮ જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬ અને

ત્યારબાદની તારીખો પર હાથ ધરાયેલી શોધ દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રીના આધારે અનેક ઉમેરાઓ કર્યા હતા. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા વાંધાજનક આદેશનું અવલોકન કરવાથી ખબર પડશે કે સંજય અગ્રવાલ, જીએમ (માર્કેટિંગ) ના નિવેદન સહિત ગુનાહિત સામગ્રીમાં વધારા થયા છે, જેને સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે. અપીલકર્તા–નિર્ધારકનો કેસ નથી કે કલમ ૧૫૩એ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવી ખરાબ અથવા કાયદામાં ગેરવાજબી હતી કારણ કે શોધ દરમિયાન કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી ન હતી. અપીલકર્તા–નિર્ધારક દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ એ છે કે ઉમેરણ, જે પ્રશ્નો નં. (ii) અને (iii) નો વિષય છે, તે કલમ ૧૫૩એ હેઠળ આકારણી આદેશમાં વાજબી હતો/નથી, કારણ કે કાયદાની કલમ ૧૧૫ જેબી હેઠળ ઉમેરા અંગે કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી ન હતી. ઉપરોક્ત દલીલમાં કોઈ "સામગ્રી અને તેને નકારી કાઢવી પડશે. કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ, ઉમેરાઓને શોધ દરમિયાન મળી આવેલી ગુનાહિત સામગ્રી સુધી મર્યાદિત અથવા મર્યાદિત રાખવાની જરૂર નથી. કાયદાની કલમ ૧૫૩ A લાગુ થયા પછી, બહુવિધ મૂલ્યાંકન થઈ શકતા નથી. કલમ ૧૫૩ A(૧) એક મૂલ્યાંકનને પૂર્વધારણા આપે છે, જે આકારણી વર્ષ પહેલાંના છ આકારણી વર્ષોની કુલ આવકની ગણતરી કરે છે જે પાછલા વર્ષ સાથે સંબંધિત છે જેમાં શોધ હાથ ધરવામાં આવી હતી અથવા માંગણી કરવામાં આવી હતી. કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન કાયદાની

કલમ ૧૫૩ A હેઠળ ક્રમમાં કરવામાં આવે છે અને કાયદાની કલમ ૧૩૯, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૧ અને ૧૫૩ હોવા છતાં, કલમ લાગુ પડે છે."

૭. જય સ્ટીલ (ભારત), જોધપુર વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ (સુપ્રા) કેસમાં, રાજસ્થાન હાઈકોર્ટે આ રીતે ચુકાદો આપ્યો:

"૧૫.ઉપરોક્ત જોગવાઈના સ્પષ્ટ વાંચનથી ખ્યાલ આવશે કે જો ૩૧.૦૫.૨૦૦૩ પછી શોધ અથવા માંગણી શરૂ કરવામાં આવે છે, તો AO એ એવી વ્યક્તિને નોટિસ જારી કરવાની ફરજ પાડે છે કે જેમને શોધ/અનુરોધ કરવામાં આવ્યો હોય અને શોધના વર્ષ પહેલાના છ વર્ષની આવકનું રિટર્ન રજૂ કરે. ત્યારબાદ AO એ ઉપરોક્ત છ વર્ષની કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની જરૂર છે અને, છ વર્ષમાંથી, જો શોધ શરૂ થયાની તારીખે કોઈ મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન બાકી હોય, તો તે ઘટશે એટલે કે ઉપરોક્ત આકારણી વર્ષ પછીની બાકી કાર્યવાહી આગળ વધશે નહીં અને આકારણી કાયદાની કલમ ૧૫૩ A(૧)(b) હેઠળ કરવી પડશે, જે તેની હેઠળ પ્રથમ જોગવાઈ સાથે વાંચવામાં આવે છે.

૧૬. એવી પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને વધુ જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે જ્યાં પેટા–કલમ (૧) હેઠળ કરવામાં આવેલ મૂલ્યાંકન અપીલ અથવા અન્ય કાનૂની કાર્યવાહીમાં રદ કરવામાં આવે છે. આ કલમ એક બિન–

હડતાળ કલમથી શરૂ થાય છે, જે કલમ ૧૪૭, ૧૪૮ અને ૧૫૧ વગેરે હેઠળ આકારણી ફરીથી ખોલવા માટે AO પરના અધિકારક્ષેત્ર પરના પ્રતિબંધોને દૂર કરે છે.

૧૭. કલમ ૧૫૩ A થી ૧૫૩ C ની રજૂઆત પહેલાં, કાયદાના પ્રકરણ XIVB માં શોધ અને જમીના કિસ્સાઓમાં કરવાના મૂલ્યાંકનોની કાળજી લેવામાં આવતી હતી, જેને 'બ્લોક એસેસમેન્ટ' કહેવામાં આવતું હતું, જેમાં, આકારણી વર્ષ પહેલાંના દસ વર્ષના બ્લોક સમયગાળા માટે એક જ મૂલ્યાંકન જરૂરી હતું, જેમાં શોધ કરવામાં આવી હતી. કલમ ૧૫૩ A થી ૧૫૩ C ની રજૂઆત પછી, એક જ બ્લોક એસેસમેન્ટ ખ્યાલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે અને હવે AO ને અલગ આકારણી ઓર્ડરમાં પ્રશ્નમાં છ વર્ષની 'કુલ આવક'નું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.

૧૮. હાલના કેસ અને કાયદાના મુખ્ય પ્રશ્નના સંદર્ભમાં બારમાં કરવામાં આવેલી હરીફ રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લેવા માટે, કલમ ૧૫૩એ(૧)(બી) હેઠળ 'કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અને પુનઃમૂલ્યાંકન'નો અવકાશ અને પ્રથમ અને બીજા જોગવાઈનો વિચાર કરવો પડશે. વધુમાં, ઉપરોક્ત મુદ્દાઓના જવાબ માટે, કાયદાની કલમ ૧૩૨(૧) માંથી માર્ગદર્શન મેળવવું પડશે, કારણ કે કાયદાની કલમ ૧૫૩એને અલગથી વાંચી શકાતી નથી, કારણ કે, તે ફક્ત કાયદાની કલમ ૧૩૨ અથવા ૧૩૨એ હેઠળ કોઈપણ

શોધ/રિક્વીઝેશનને કારણે જ શરૂ થાય છે. જો મૂળ મૂલ્યાંકન દરમિયાન આકારણી સાથે સંબંધિત કોઈપણ હિસાબી પુસ્તકો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હોય અને શોધ દરમિયાન મળી આવે, તો કાયદાની કલમ ૧૫૩એની જોગવાઈઓ હેઠળ કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરતી વખતે આવા હિસાબી પુસ્તકો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ. એવા કિસ્સામાં પણ જ્યાં શોધના પરિણામે અઘોષિત આવક અથવા અઘોષિત મિલકત મળી આવી હોય, તો પણ તે જ ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. ઉપરોક્ત કલમ હેઠળ મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનની જરૂરિયાતને કાયદાની કલમ ૧૩૨ અથવા ૧૩૨ A ના સંદર્ભમાં વાંચવી જોઈએ, કારણ કે, જો આવી શોધ અથવા માંગણીને કારણે કંઈપણ ગુનાહિત ન મળે, તો નિષ્કર્ષિત મૂલ્યાંકનના પુનઃમૂલ્યાંકનનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી, જેના માટે વધુ પુનરાવર્તનની જરૂર પડશે અને તે ફક્ત બીજા જોગવાઈ હેઠળ ઘટાડાયેલા મૂલ્યાંકનના સંદર્ભમાં જ મૂલ્યાંકન કરવાની જરૂર છે.

૧૯. કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન કરવાનો મુખ્ય હેતુ એ છે કે એવી આવકનું મૂલ્યાંકન કરવું જે જાહેર કરવામાં આવી ન હતી અથવા જાહેર કરવામાં આવી ન હોત. બીજા જોગવાઈનો હેતુ પણ ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે, કારણ કે, એકવાર શોધ અથવા માંગણી શરૂ થયાની તારીખે આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન 'બાકી' હોય અને કલમ ૧૫૩એ મુજબ

રિટર્ન ફાઇલ કરવામાં આવે અને AO ને તેનું મૂલ્યાંકન કરવાની જરૂર હોય, તો ઉપરોક્ત આકારણી વર્ષ માટે કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરતા બે આકારણી આદેશો હોઈ શકતા નથી અને તેથી, જોગવાઈ આવી બાકી આકારણી અને પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહીમાં ઘટાડો કરવાની જોગવાઈ કરે છે અને તે ફક્ત કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ કરવામાં આવેલ આકારણી જ ઉપરોક્ત વર્ષ માટે આકારણી હશે.

૨૦. ઉપરોક્ત બીજી જોગવાઈનો આવશ્યક પરિણામ એ છે કે આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી, જે પહેલાથી જ 'પૂર્ણ' થઈ ગઈ છે અને આકારણીના આદેશો પસાર કરવામાં આવ્યા છે જે કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરે છે અને, જ્યારે શોધ અથવા માંગણી કરવામાં આવે છે ત્યારે આવા આદેશો ચાલુ રહે છે, કોઈ કાર્યવાહી બાકી ન હોવાથી કોઈપણ ઘટાડાનો પ્રશ્ન નથી. આવા કિસ્સાઓમાં, જ્યાં આકારણીઓ પહેલાથી જ પૂર્ણ થઈ ગઈ હોય, તો AO કાયદાની કલમ ૧૪૭, ૧૪૮ અને ૧૫૧ ની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના પહેલાથી જ કરવામાં આવેલા આકારણીઓ અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનને ફરીથી ખોલી શકે છે અને કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરી શકે છે.

૨૧. અપીલકર્તાના વકીલ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે એકવાર કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવે પછી, એઓ અને કરદાતા બંને માટે છ વર્ષ માટે આકારણીઓ મુક્ત છે, જે કાયદામાં

કોઈ વોરંટ નથી.

૨૨. આ જોગવાઈના સ્પષ્ટ વાંચન અને ઉક્ત જોગવાઈના હેતુ અને તાત્પર્ય પરથી, જે કાયદાની કલમ ૧૩૨ અને ૧૩૨ A હેઠળ શોધ અને માંગણી સાથે ગૂંચવણભરી રીતે જોડાયેલી છે, આ કોર્ટના મક્કમ અભિપ્રાયમાં, તે સ્પષ્ટ છે કે:

(a) આકારણીઓ અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનો, જે કાયદાની કલમ ૧૫૩ A ની જોગવાઈ II ની શરતોમાં ઘટાડા પામેલા છે, AO તેના મૂળ અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ કાર્ય કરે છે, જેના માટે, આકારણીઓ કરવાની હોય છે;

(b) અન્ય કેસોમાં, પહેલેથી જ આકારણી કરાયેલી આવકમાં વધારાનું મૂલ્યાંકન ગુનાહિત સામગ્રીના આધારે કરવામાં આવશે અને

(c) કોઈપણ ગુનાહિત સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં, પૂર્ણ થયેલ મૂલ્યાંકનનું પુનરાવર્તન કરી શકાય છે અને ઘટાડાયેલ મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરી શકાય છે.

કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ કરદાતા દ્વારા પહેલી વાર આવો દાવો પૂર્ણ ન થયો હોય, છતાં હાથમાં રહેલા કેસને શ્રેષ્ઠ રીતે એવા કેસ જેવો જ ગણવો જોઈએ જ્યાં શોધ અને/અથવા માંગણી છતાં, કંઈપણ ગુનાહિત ન મળે. આવા કિસ્સામાં કાયદાની કલમ ૧૫૩એ શરૂ કરવામાં આવશે અને વ્યક્તિની કુલ આવક નક્કી કરવા માટે મૂલ્યાંકન અથવા

પુનઃમૂલ્યાંકન કરવું જરૂરી છે, જો કે, તે કિસ્સામાં તે કોઈ વધારામાં પરિણમશે નહીં અને અગાઉ પસાર કરાયેલા મૂલ્યાંકનોને પુનરાવર્તિત કરવા પડી શકે છે.

૮. કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (સેન્ટ્રલ)–III વિરુદ્ધ કાબુલ ચાવલા કેસમાં, દિલ્હી હાઇકોર્ટે કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ વિરુદ્ધ અનિલ કુમાર ભાટિયા (સુપ્રા), કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ વિરુદ્ધ ચેતન દાસ લચ્છમન દાસ, (૨૦૧૨) ૨૧૧ ટેક્સમેન ૬૧, ફિલેટેક્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ–IV (સુપ્રા) કેસમાં કર્ણાટક હાઇકોર્ટના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લીધા પછી, કેનેરા હાઉસિંગ ડેવલપમેન્ટ કંપની વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (સુપ્રા) તેમજ અન્ય નિર્ણયોને આ રીતે માન્ય રાખ્યા:

"૩૭. કાયદાની કલમ ૧૫૩એ(૧) ના સંદર્ભમાં, તેની જોગવાઈઓ સાથે વાંચીને, અને ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં સમજાવાયેલા કાયદાના પ્રકાશમાં, ઉભરતી કાનૂની સ્થિતિ નીચે મુજબ છે:

(i) એકવાર કાયદાની કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધખોળ કરવામાં આવે, પછી કલમ ૧૫૩ A (૧) હેઠળ શોધાયેલ વ્યક્તિને ફરજિયાતપણે નોટિસ જારી કરવી પડશે જેમાં તેને શોધખોળ કરવામાં આવતી હોય તે વર્ષના સંબંધિત પાછલા વર્ષના તરત જ છ AY માટે રિટર્ન ફાઇલ કરવાનું કહેવામાં આવશે.

(ii) શોધની તારીખે બાકી રહેલા મૂલ્યાંકનો અને પુનઃમૂલ્યાંકનો ઓછા થશે. આવા AYs માટે કુલ આવકની ગણતરી AO દ્વારા નવી કવાયત તરીકે

કરવાની રહેશે.

(iii) સંબંધિત AY થી પહેલાના છ વર્ષ માટે AO સામાન્ય આકારણી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે જેમાં શોધ થાય છે. AO પાસે ઉપરોક્ત છ વર્ષની 'કુલ આવક'નું મૂલ્યાંકન અને પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની સત્તા છે, જેમાં દરેક છ વર્ષ માટે અલગ–અલગ આકારણી ઓર્ડર આપવામાં આવશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, છ AY ના દરેક સંદર્ભમાં ફક્ત એક જ આકારણી આદેશ હશે "જેમાં જાહેર કરાયેલ અને અપ્રગટ આવક બંને કરપાત્ર રહેશે".

(iv) જોકે કલમ ૧૫૩ A એવું કહેતી નથી કે શોધ દરમિયાન મળેલા પુરાવા, અથવા શોધ પછીની અન્ય સામગ્રી અથવા AO પાસે ઉપલબ્ધ માહિતીના આધારે વધારા કડક રીતે કરવા જોઈએ જે મળેલા પુરાવા સાથે સંબંધિત હોઈ શકે છે, તેનો અર્થ એ નથી કે મૂલ્યાંકન "મનસ્વી હોઈ શકે છે અથવા જપ્ત કરેલી સામગ્રી સાથે કોઈ સુસંગતતા અથવા જોડાણ વિના કરી શકાય છે. દેખીતી રીતે જપ્ત કરેલી સામગ્રીના આધારે જ આ કલમ હેઠળ મૂલ્યાંકન કરવું જોઈએ."

(v) કોઈપણ ગુનાહિત સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં, પૂર્ણ થયેલ મૂલ્યાંકનનું પુનરાવર્તન કરી શકાય છે અને ઘટાડાયેલ મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરી શકાય છે. કલમ ૧૫૩ A માં 'મૂલ્યાંકન' શબ્દ ઘટાડાયેલ કાર્યવાહી (એટલે કે શોધની તારીખે બાકી રહેલી કાર્યવાહી)

અને 'ફરીથી મૂલ્યાંકન' શબ્દ પૂર્ણ થયેલ મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી સાથે સંબંધિત છે.

(vi) બાકી રહેલા મૂલ્યાંકનોની વાત કરીએ તો, કલમ ૧૫૩ A હેઠળ મૂળ મૂલ્યાંકન અને મૂલ્યાંકન કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર એકમાં ભળી જાય છે. શોધના તારણો અને AO ના રેકોર્ડ પર અસ્તિત્વમાં રહેલી અથવા લાવવામાં આવેલી કોઈપણ અન્ય સામગ્રીના આધારે દરેક AY માટે અલગથી ફક્ત એક જ મૂલ્યાંકન કરવામાં આવશે.

(vii) કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આકારણી કરતી વખતે AO દ્વારા પૂર્ણ થયેલ આકારણીઓમાં દખલગીરી ફક્ત શોધ દરમિયાન મળેલી કેટલીક ગુનાહિત સામગ્રી અથવા દસ્તાવેજો અથવા અઘોષિત આવક અથવા મિલકતના આધારે થઈ શકે છે જે મૂળ આકારણી દરમિયાન રજૂ કરવામાં આવી ન હતી અથવા પહેલાથી જાહેર કરવામાં આવી ન હતી અથવા જાણીતી કરવામાં આવી ન હતી.

૯. કાયદાની કલમ ૧૫૩ A આ રીતે વાંચે છે:

"૧૫૩ક. શોધ અથવા માંગણીના કિસ્સામાં આકારણી.–"

(૧) કલમ ૧૩૯, કલમ ૧૪૭, કલમ ૧૪૮, કલમ ૧૪૯, કલમ ૧૫૧ અને કલમ ૧૫૩ માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, ૩૧ મે, ૨૦૦૩ પછી

કલમ ૧૩૨ A હેઠળ કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ શરૂ કરવામાં આવે અથવા ખાતાના પુસ્તકો, અન્ય દસ્તાવેજો અથવા કોઈપણ સંપત્તિની માંગણી કરવામાં આવે ત્યારે, આકારણી અધિકારી –

(a) આવી વ્યક્તિને નોટિસ જારી કરીને, નોટિસમાં ઉલ્લેખિત સમયગાળાની અંદર, કલમ (b) માં ઉલ્લેખિત છ આકારણી વર્ષોમાં આવતા દરેક આકારણી વર્ષના સંદર્ભમાં આવકનું રિટર્ન, નિર્ધારિત સ્વરૂપમાં અને નિર્ધારિત રીતે ચકાસાયેલ અને નિર્ધારિત કરી શકાય તેવી અન્ય વિગતો દર્શાવતી, અને આ કાયદાની જોગવાઈઓ, શક્ય હોય ત્યાં સુધી, તે મુજબ લાગુ પડશે જાણે કે આવું રિટર્ન કલમ ૧૩૯ હેઠળ રજૂ કરવાનું જરૂરી હોય;

(b) આકારણી વર્ષ પહેલાંના છ આકારણી વર્ષોની કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન, જે પાછલા વર્ષ સાથે સંબંધિત છે જેમાં આવી શોધ હાથ ધરવામાં આવી હતી અથવા માંગણી કરવામાં આવી હતી: જો કે આકારણી અધિકારી આવા છ આકારણી વષો માં આવતા દરેક આકારણી વર્ષના સંદર્ભમાં કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરશે:

વધુમાં, કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ શરૂ કરવાની તારીખે અથવા કલમ ૧૩૨ A હેઠળ માંગણી કરવાની તારીખે, જે કેસ હોય, આ પેટા–કલમમાં ઉલ્લેખિત છ આકારણી વર્ષોના સમયગાળામાં આવતા કોઈપણ આકારણી વર્ષ સંબંધિત આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન, જો કોઈ હોય તો, ૨૬

થશે.

(૨) જો પેટા–કલમ (૧) હેઠળ શરૂ કરાયેલી કોઈપણ કાર્યવાહી અથવા આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનનો કોઈપણ આદેશ અપીલ અથવા અન્ય કોઈપણ કાનૂની કાર્યવાહીમાં રદ કરવામાં આવ્યો હોય, તો પેટા–કલમ (૧) અથવા કલમ ૧૫૩ માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, પેટા–કલમ (૧) ની બીજી જોગવાઈ હેઠળ રદ થયેલ કોઈપણ આકારણી વર્ષ સંબંધિત આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન, કમિશનર દ્વારા આવા રદ કરવાનો આદેશ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી પુનર્જીવિત થશે: પરંતુ જો આવા રદ કરવાનો આદેશ રદ કરવામાં આવે તો આવા પુનર્જીવિત થવાનું બંધ થશે.

સમજૂતી. – શંકા દૂર કરવા માટે, આથી જાહેર કરવામાં આવે છે કે,–

(i) આ કલમ, કલમ ૧૫૩ B અને કલમ ૧૫૩ C માં અન્યથા જોગવાઈ કર્યા સિવાય, આ કાયદાની અન્ય બધી જોગવાઈઓ આ કલમ હેઠળ કરવામાં આવેલા મૂલ્યાંકનને લાગુ પડશે;

(ii) આ કલમ હેઠળ આકારણી વર્ષના સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનમાં, કર આવા આકારણી વર્ષને લાગુ પડતા દરે અથવા દરે વસૂલવામાં આવશે."

૧૦. કલમ ૧૫૩ A હેઠળ આકારણી કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ અથવા કલમ ૧૩૨ A હેઠળ માંગણી પછી કરવી જરૂરી હોવાથી, કાયદાની કલમ ૧૩૨ અને ૧૩૨ A ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે. કાયદાની કલમ ૧૩૨ શોધ અને જપ્તીની જોગવાઈ કરે છે, અને જ્યાં સુધી તે વર્તમાન હેતુ માટે સુસંગત છે ત્યાં સુધી, નીચે મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૧૩૨. શોધ અને જપ્તી. –

(૧) જ્યાં ડિરેક્ટર જનરલ અથવા ડિરેક્ટર અથવા ચીફ કમિશનર અથવા કમિશનર અથવા બોર્ડ દ્વારા આ વતી સત્તા આપવામાં આવેલ કોઈપણ ડેપ્યુટી ડિરેક્ટર અથવા ડેપ્યુટી કમિશનર, તેમના કબજામાં રહેલી માહિતીના પરિણામે, એવું માનવાનું કારણ ધરાવે છે કે–

(ક) કોઈપણ વ્યક્તિ જેને ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ (૧૯૨૨નો ૧૧) ની કલમ ૩૭ ની પેટા કલમ (૧) હેઠળ અથવા આ કાયદાની કલમ ૧૩૧ ની પેટા કલમ (૧) હેઠળ સમન્સ મોકલવામાં આવ્યો હોય, અથવા ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ (૧૯૨૨નો ૧૧) ની કલમ ૨૨ ની પેટા કલમ (૪) હેઠળ અથવા આ કાયદાની કલમ ૧૪૨ ની પેટા કલમ (૧) હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હોય, તેણે કોઈપણ હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવા અથવા રજૂ કરાવવા માટે જારી કરવામાં આવ્યા હોય, જે આવા સમન્સ અથવા નોટિસ દ્વારા જરૂરી હોય તેવા હિસાબી ચોપડા અથવા

અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં અથવા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હોય, અથવા રજૂ કરાવવામાં નિષ્ફળ ગયા હોય, અથવા

(ખ) કોઈપણ વ્યક્તિ જેને ઉપરોક્ત મુજબ સમન્સ અથવા નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે અથવા જારી કરવામાં આવી શકે છે, તે કોઈપણ હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરશે નહીં અથવા રજૂ કરાવશે નહીં જે ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ (૧૯૨૨નો ૧૧) અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈપણ કાર્યવાહી માટે ઉપયોગી અથવા સંબંધિત હશે, અથવા

(ગ) કોઈપણ વ્યક્તિ પાસે કોઈપણ પૈસા, સોના–ચાંદી, ઝવેરાત અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુ હોય અને આવા પૈસા, સોના–ચાંદી, ઝવેરાત અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુ સંપૂર્ણપણે અથવા આંશિક રીતે આવક અથવા મિલકતનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે જે ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ (૧૯૨૨નો ૧૧) અથવા આ અધિનિયમ (આ કલમમાં ત્યારબાદ અપ્રગટ આવક અથવા મિલકત તરીકે ઉલ્લેખિત) ના હેતુઓ માટે જાહેર કરવામાં આવી નથી, અથવા જાહેર કરવામાં આવશે નહીં, તો,–

(A) ડિરેક્ટર જનરલ અથવા ડિરેક્ટર] અથવા મુખ્ય કમિશનર અથવા કમિશનર, જે પણ કેસ હોય, કોઈપણ ડેપ્યુટી ડિરેક્ટર, ડેપ્યુટી કમિશનર, આસિસ્ટન્ટ ડિરેક્ટર, આસિસ્ટન્ટ કમિશનર અથવા

આવકવેરા અધિકારીને અધિકૃત કરી શકે છે, અથવા

(B) આવા નાયબ નિયામક અથવા નાયબ કમિશનર, જે પણ કેસ હોય, કોઈપણ સહાયક નિયામક, મદદનીશ કમિશનર અથવા આવકવેરા અધિકારીને, જે અધિકારીને હવે પછી અધિકૃત અધિકારી તરીકે ઓળખવામાં આવશે તે બધા કિસ્સાઓમાં અધિકૃત કરવામાં આવશે, તેમને અધિકૃત કરી શકશે:

(i) કોઈપણ મકાન, સ્થળ, જહાજ, વાહન અથવા વિમાનમાં પ્રવેશ કરી શકશે નહીં અને તપાસ કરી શકશે નહીં] જ્યાં તેને શંકા કરવાનું કારણ હોય કે આવા હિસાબ–બુક, અન્ય દસ્તાવેજો, પૈસા, સોના–ચાંદી, ઝવેરાત અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુ રાખવામાં આવી છે;

(ii) કલમ (i) દ્વારા આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને જ્યાં તેની ચાવીઓ ઉપલબ્ધ ન હોય ત્યાં કોઈપણ દરવાજા, બોક્સ, લોકર, તિજોરી, અલમારી અથવા અન્ય પાત્રનો દેખાવ તોડીને ખોલી નાખવો;

(iii) (a) જો અધિકૃત અધિકારીને શંકા હોય કે આવી વ્યક્તિએ તેના વ્યક્તિ વિશે કોઈ હિસાબ–કિતાબ, અન્ય દસ્તાવેજો, પૈસા, ઝવેરાત અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુ ગુપ્ત રાખી છે, તો એવી કોઈ વ્યક્તિની તપાસ કરવી જે મકાન, સ્થળ, જહાજ, વાહન અથવા વિમાનમાંથી બહાર નીકળી ગઈ હોય અથવા તેમાં પ્રવેશવાની તૈયારીમાં હોય;

(iii) આવી તપાસના પરિણામે મળેલા કોઈપણ હિસાબી ચોપડા, અન્ય દસ્તાવેજો, પૈસા, સોના–ચાંદી, ઝવેરાત અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુ જપ્ત કરી શકશે નહીં;

(iv) કોઈપણ હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો પર ઓળખ ચિહ્નો મૂકવા અથવા તેમાંથી અંશો અથવા નકલો બનાવવા અથવા કરાવવા;

(v) આવા કોઈપણ પૈસા, સોના–ચાંદી, ઝવેરાત અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુની નોંધ અથવા યાદી બનાવવી:

પરંતુ જ્યાં કલમ (i) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ મકાન, સ્થળ, જહાજ, વાહન અથવા વિમાન કોઈપણ મુખ્ય કમિશનર અથવા કમિશનરના અધિકારક્ષેત્રમાં હોય], પરંતુ આવા મુખ્ય કમિશનર અથવા કમિશનરનો કલમ (a) અથવા કલમ (b) અથવા કલમ (c) માં ઉલ્લેખિત વ્યક્તિ પર કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી, તો કલમ ૧૨૦] માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, તે બધા કિસ્સાઓમાં આ પેટા–કલમ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે સક્ષમ રહેશે જ્યાં તેને એવું માનવાનું કારણ હોય કે મુખ્ય કમિશનર અથવા કમિશનરને આવી વ્યક્તિ પર અધિકારક્ષેત્ર મેળવવામાં કોઈપણ વિલંબ મહેસૂલના હિત માટે પ્રતિકૂળ હોઈ શકે છે:

વધુમાં, જ્યાં કોઈપણ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુનો ભૌતિક કબજો લેવો અને તેને તેના કદ, વજન અથવા અન્ય ભૌતિક લાક્ષણિકતાઓને કારણે અથવા તે ખતરનાક પ્રકૃતિની હોવાને કારણે તેને સુરક્ષિત સ્થાને

ખસેડવી શક્ય અથવા વ્યવહારુ ન હોય, ત્યાં અધિકૃત અધિકારી માલિક અથવા તે વ્યક્તિ કે જે તેના તાત્કાલિક કબજામાં છે અથવા નિયંત્રણમાં છે તેના પર આદેશ આપી શકે છે કે તે આવા અધિકૃત અધિકારીની પૂર્વ પરવાનગી સિવાય તેનો ભાગ દૂર કરશે નહીં અથવા અન્યથા તેની સાથે વ્યવહાર કરશે નહીં અને અધિકૃત અધિકારીની આવી કાર્યવાહી કલમ (iii) હેઠળ આવી મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુની જપ્તી માનવામાં આવશે.

૧૧. કાયદાની કલમ ૧૩૨A "હિસાબી પુસ્તકો વગેરેની માંગણી કરવાની સત્તા" ની જોગવાઈ કરે છે અને જ્યાં સુધી તે વર્તમાન હેતુ માટે સુસંગત છે, તે નીચે મુજબ વાંચે છે:

"૧૩૨ક. હિસાબી પુસ્તકો વગેરેની માંગણી કરવાની સત્તાઓ.

(૧) જ્યાં ડિરેક્ટર જનરલ અથવા ડિરેક્ટર અથવા ચીફ કમિશનર અથવા કમિશનર પાસે, તેમની પાસે રહેલી માહિતીના પરિણામે, એવું માનવાનું કારણ હોય કે –

(a) કોઈપણ વ્યક્તિ જેને ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ ની કલમ ૩૭ ની પેટા–કલમ (૧) હેઠળ, અથવા આ કાયદાની કલમ ૧૩૧ ની પેટા–કલમ (૧) હેઠળ, અથવા ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ,

૧૯૨૨ ની કલમ ૨૨ ની આધીનતા (૪) હેઠળ, અથવા આ કાયદાની કલમ ૧૪૨ ની પેટા–કલમ (૧) હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હોય, તેણે કોઈપણ હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવા અથવા રજૂ કરાવવા માટે જારી કરવામાં આવ્યા હોય, જેમ કે સમન્સ અથવા નોટિસ દ્વારા જરૂરી હોય તેવા હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો છોડી દેવામાં આવ્યા હોય અથવા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હોય, અથવા રજૂ કરાવવામાં નિષ્ફળ ગયા હોય અને ઉક્ત હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો કોઈપણ અધિકારી અથવા સત્તા દ્વારા હાલના કોઈપણ અન્ય કાયદા હેઠળ કસ્ટડીમાં લેવામાં આવ્યા હોય, અથવા

(b) કોઈપણ હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨ (૧૯૨૨નો ૧૧) હેઠળ, અથવા આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈપણ કાર્યવાહી માટે ઉપયોગી અથવા સંબંધિત હશે અને કોઈપણ વ્યક્તિ જેને ઉપરોક્ત સમન્સ અથવા નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે અથવા જારી કરવામાં આવી શકે છે, તે કોઈપણ અધિકારી અથવા સત્તાધિકારી દ્વારા આવા હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો પરત કરવામાં આવે ત્યારે, જેમના દ્વારા અથવા જેના દ્વારા આવા હિસાબી ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો હાલના કોઈપણ અન્ય કાયદા હેઠળ કસ્ટડીમાં લેવામાં આવ્યા હોય, તે રજૂ કરશે નહીં અથવા રજૂ કરાવશે નહીં, અથવા રજૂ કરાવશે નહીં, અથવા

(c) કોઈપણ સંપત્તિ સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે આવક અથવા મિલકતનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે જે ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૨૨, અથવા આ કાયદાના હેતુઓ માટે જાહેર કરવામાં આવી નથી, અથવા કરવામાં આવી ન હોત, કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા જેના કબજા અથવા નિયંત્રણમાંથી આવી સંપત્તિ કોઈપણ અધિકારી અથવા સત્તા દ્વારા હાલમાં અમલમાં રહેલા કોઈપણ અન્ય કાયદા હેઠળ કબજામાં લેવામાં આવી છે, તો, ડિરેક્ટર જનરલ અથવા ડિરેક્ટર અથવા મુખ્ય કમિશનર અથવા કમિશનર કોઈપણ નાયબ નિયામક, નાયબ કમિશનર, સહાયક નિયામક [સહાયક કમિશનર અથવા આવકવેરા અધિકારી] (આ કલમમાં અને કલમ ૨૭૮D ની પેટા-કલમ (૨) માં રિક્વિઝિશનિંગ અધિકારી તરીકે ઉલ્લેખિત) ને કલમ (a) અથવા કલમ (b) અથવા કલમ (c), જેમ બને તેમ, કલમ (a) માં ઉલ્લેખિત અધિકારી અથવા સત્તાધિકારીને, રિક્વિઝિશનિંગ અધિકારીને આવા હિસાબ, અન્ય દસ્તાવેજો અથવા સંપત્તિ પહોંચાડવા માટે અધિકૃત કરી શકે છે."

૧૨. કાયદાની કલમ ૧૩૨ શોધ અને જપ્તી માટે જોગવાઈ કરે છે. જો પેટા-કલમ (૧) ની જરૂરિયાતો પૂરી થાય તો તે હેઠળ શોધ અને જપ્તીની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય છે. તેના હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે, કમિશનરે ખાતરી કરવી પડશે કે કાયદાની કલમ ૧૪૨(૧) હેઠળ નોટિસ જારી

કરવા છતાં, કરદાતાએ ખાતાના ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં અથવા રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે; અથવા જો આવી નોટિસ જારી કરવામાં આવે તો, કરદાતા ખાતાના ચોપડા અથવા અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ જશે; અથવા કરદાતા પાસે પૈસા, સોના–ચાંદી, ઝવેરાત, અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા વસ્તુ છે જે આવકનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે જે સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે આવક અથવા મિલકત નથી, જે કરદાતા દ્વારા જાહેર કરવામાં આવી નથી અથવા જાહેર કરવામાં આવશે નહીં. આમ, એવું લાગે છે કે કાયદાની કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધનો ઉદ્દેશ્ય એવા પુરાવા મેળવવાનો છે જે સમન્સ જારી કરીને અથવા સામાન્ય રીતે સંબંધિત જગ્યાની મુલાકાત લઈને ઉપલબ્ધ કરાવવાની શક્યતા નથી. આ કાયદા હેઠળના અધિકારીઓ પાસે વ્યક્તિઓ અને દસ્તાવેજોને સમન્સ પાઠવવાની સત્તા છે અને જ્યારે નિર્વિવાદ દસ્તાવેજો અથવા સંપત્તિના પુરાવા હોય જે સામાન્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યા ન હોય અને જાહેર કરવામાં ન આવ્યા હોય ત્યારે શોધ અને જપ્તીનો આશરો લેવો પડે છે.

૧૩. તેવી જ રીતે, કાયદાની કલમ ૧૩૨A હેઠળ, અધિકૃત સત્તાધિકારીને અધિકારક્ષેત્ર પ્રાપ્ત થશે કે તે અધિકારીને કોઈપણ કાયદા હેઠળ અધિકારી અથવા સત્તાધિકારી દ્વારા કસ્ટડીમાં લેવામાં આવેલા હિસાબી પુસ્તકો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો અથવા સંપત્તિઓની માંગણી કરવા માટે અધિકૃત કરશે

અને ત્યારબાદ કલમ ૧૩૨ અને ૧૩૨ B હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે પૂરી પાડવામાં આવેલી સંપત્તિઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે આગળ વધશે, ફક્ત ત્યારે જ જ્યાં અધિકૃત સત્તાધિકારી પાસે તેના કબજામાં રહેલી કોઈપણ માહિતીના પરિણામે એવું માનવાનું કારણ હોય કે આવી સંપત્તિઓ સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે આવક અથવા મિલકતનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે જે કાયદાના હેતુઓ માટે કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવી નથી અથવા જાહેર કરવામાં આવી નથી જેના કબજા અથવા નિયંત્રણમાંથી આવી સંપત્તિઓ જે અધિકારી અથવા સત્તાધિકારી પાસેથી કસ્ટડીમાં લેવામાં આવી હતી તે દ્વારા કસ્ટડીમાં લેવામાં આવી હતી.

૧૪. મૂળભૂત રીતે, તેથી, બંને જોગવાઈઓ શોધ અને માંગણીનો વિચાર કરે છે જ્યાં કરદાતા તેની આવક જાહેર કરે તેવી શક્યતા નથી. એવું લાગે છે કે બંને જોગવાઈઓનો ઉદ્દેશ્ય એવી આવક શોધવાનો છે જે કરદાતા પાસે નથી અથવા જાહેર કરવાની શક્યતા નથી.

૧૫. કાયદાની કલમ ૧૫૩ A ના સ્પષ્ટ વાંચન પર, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે તેના હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટેનો મુખ્ય મુદ્દો કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ અથવા કલમ ૧૩૨ A હેઠળ માંગણી છે. એકવાર શોધ અથવા માંગણી કરવામાં આવે, પછી આકારણી અધિકારીને કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ વ્યક્તિને

નોટિસ જારી કરવાનો આદેશ આપવામાં આવે છે, જેમાં તેને પાછલા વર્ષ સાથે સંબંધિત આકારણી વર્ષ પહેલાંના છ આકારણી વર્ષોમાં આવતા દરેક આકારણી વર્ષના સંદર્ભમાં આવકનું રિટર્ન રજૂ કરવાનું કહેવામાં આવે છે જેમાં આવી શોધ હાથ ધરવામાં આવી હોય અથવા માંગણી કરવામાં આવી હોય અને તેનું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરવું પડે. કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળનું મૂલ્યાંકન કાયદાની કલમ ૧૩૨ અને ૧૩૨ A હેઠળ શોધ અને માંગણી સાથે જોડાયેલું હોવાથી, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે કલમનો ઉદ્દેશ્ય શોધ અથવા માંગણી દરમિયાન અથવા તેના અનુસંધાનમાં મળેલી અપ્રગટ આવક પર કર લાદવાનો છે. જોકે, બ્લોક આકારણીના પહેલાના નિયમને બદલે, જેમાં બ્લોક સમયગાળાની માત્ર અપ્રગટ આવકનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવતું હતું, કાયદાની કલમ ૧૫૩ A આકારણી વર્ષ માટે કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન કરવાનો પ્રયાસ કરે છે, જે તેના પ્રથમ જોગવાઈથી સ્પષ્ટ છે જે જોગવાઈ કરે છે કે આકારણી અધિકારી આવા છ આકારણી વષો માં આવતા દરેક આકારણી વર્ષના સંદર્ભમાં કુલ આવકનું મૂલ્યાંકન અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન કરશે. બીજી જોગવાઈ વિધાનસભાના હેતુને સ્પષ્ટ કરે છે કારણ કે તે જ જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ શરૂ કરવાની તારીખે પેટા-કલમમાં ઉલ્લેખિત છ આકારણી વર્ષો સંબંધિત આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન, જો કોઈ હોય તો, કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ શરૂ કરવાની તારીખે અથવા કલમ ૧૩૨ A હેઠળ માંગણી, જેમ બને તેમ, સમાપ્ત થશે. કાયદાની કલમ ૧૫૩એ ની પેટા-કલમ (૨) માં જોગવાઈ છે કે જો

પેટા–કલમ (૧) હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈપણ કાર્યવાહી અથવા આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનનો કોઈપણ આદેશ અપીલ અથવા અન્ય કોઈપણ કાનૂની જોગવાઈમાં રદ કરવામાં આવે છે, તો બીજા જોગવાઈ હેઠળ રદ કરાયેલ કોઈપણ આકારણી વર્ષ સંબંધિત આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકન ફરી શરૂ થશે. તેની જોગવાઈમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે જો આવા રદ કરવાનો આદેશ રદ કરવામાં આવે તો આવા પુનર્મૂલ્યાંકનનો અમલ બંધ થઈ જશે. આમ, શોધ અથવા માંગણી પહેલાંના છ આકારણી વર્ષોમાં આવતી કોઈપણ આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનની કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવે છે અને કરદાતાની કુલ આવક કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ નક્કી કરવી જરૂરી છે. તેવી જ રીતે, પેટા–કલમ (૨) કોઈપણ આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનને ફરી શરૂ કરવાની જોગવાઈ કરે છે જે રદ કરવામાં આવ્યો હતો, જો કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈપણ કાર્યવાહી અથવા આકારણી અથવા પુનઃમૂલ્યાંકનનો કોઈપણ આદેશ અપીલ અથવા અન્ય કોઈપણ કાર્યવાહીમાં રદ કરવામાં આવે છે.

૧૬. કલમ ૧૫૩ A માં "શોધ અથવા માંગણીના કિસ્સામાં મૂલ્યાંકન" શીર્ષક છે. સુપ્રીમ કોર્ટે નિર્ણયોના સમૂહમાં જણાવ્યું છે કે કલમના શીર્ષકને કલમના કાર્યકારી ભાગના અર્થઘટન માટે ચાવી તરીકે ગણી શકાય અને જો ભાષામાં કોઈ અસ્પષ્ટતા ન હોય અથવા જો તે સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ હોય, તો કલમમાં વપરાયેલ શીર્ષક તે અર્થને મજબૂત બનાવે છે. કલમ ૧૫૩ ના

શીર્ષકથી, વિધાનસભાનો હેતુ સ્પષ્ટ છે, એટલે કે, શોધ અને માંગણીના કિસ્સામાં મૂલ્યાંકનની જોગવાઈ કરવી. જ્યારે જોગવાઈનો હેતુ શોધ અથવા માંગણીના કિસ્સામાં મૂલ્યાંકન કરવાનો હોય, ત્યારે તે કહેવાની જરૂર નથી કે મૂલ્યાંકન શોધ અથવા માંગણી સાથે સંબંધિત હોવું જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, મૂલ્યાંકન શોધ અથવા માંગણી દરમિયાન મળેલી કોઈ વસ્તુ સાથે જોડાયેલ હોવું જોઈએ, જેમ કે, ગુનાહિત સામગ્રી જે જાહેર ન કરાયેલ આવક જાહેર કરે છે. આમ, કાયદાની કલમ ૧૫૩ A ની પેટા–કલમ (૧) ના આદેશને ધ્યાનમાં રાખીને, દરેક કિસ્સામાં જ્યાં શોધ અથવા માંગણી કરવામાં આવે છે, આકારણી અધિકારી આવી વ્યક્તિને પાછલા વર્ષ સાથે સંબંધિત આકારણી વર્ષ પહેલાના છ વર્ષ માટે આવકના રિટર્ન રજૂ કરવા માટે નોટિસ જારી કરવા માટે બંધાયેલા છે જેમાં શોધ હાથ ધરવામાં આવી હતી અથવા માંગણી કરવામાં આવી હતી, કોઈપણ ઉમેરો અથવા મંજૂરી ફક્ત શોધ અથવા માંગણી દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે કરી શકાય છે. જો કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી ન મળે, જેમ કે રાજસ્થાન હાઈકોર્ટ દ્વારા જય સ્ટીલ (ભારત), જોધપુર વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ (સુપ્રા) ના કેસમાં ઠરાવ્યું હતું, તો અગાઉના મૂલ્યાંકનને પુનરાવર્તિત કરવું પડશે. જો બાકી મૂલ્યાંકનો ઓછા થઈ ગયા હોય, તો આકારણી અધિકારી કરદાતાની કુલ આવક નક્કી કરતા છ વર્ષ માટે દરેક માટે આકારણી આદેશો પસાર કરી શકે છે જેમાં કરદાતા દ્વારા રજૂ કરાયેલ રિટર્નમાં જાહેર કરાયેલ આવક, જો કોઈ હોય તો, તેમજ શોધ અથવા

માંગણી દરમિયાન શોધી કાઢવામાં આવેલી અઘોષિત આવક, જો કોઈ હોય તો, શામેલ હશે. જો કાયદાની કલમ ૧૪૭ હેઠળ બાકી પુનઃમૂલ્યાંકન સમાપ્ત થઈ ગયું હોય, તો એ કહેવાની જરૂર નથી કે આકારણીના અવકાશ અને અવકાશમાં કોઈપણ આદેશનો સમાવેશ થશે જે આકારણી અધિકારી કાયદાની કલમ ૧૪૭ તેમજ કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ પસાર કરી શક્યા હોત.

૧૭. આ કેસની હકીકતોમાં, ૦૭.૧૦.૨૦૦૯ ના રોજ શોધ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને કરદાતાને આકારણી વર્ષ ૨૦૦૬–૦૭ માટે કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ ૦૪.૦૮.૨૦૧૦ ના રોજ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. નોટિસના જવાબમાં, કરદાતાએ ૧૮.૧૧.૨૦૧૦ ના રોજ આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કર્યું હતું. કલમ ૧૫૩બીના સંદર્ભમાં, આકારણી તે નાણાકીય વર્ષના અંતથી બે વર્ષના સમયગાળામાં પૂર્ણ કરવી જરૂરી હતી જેમાં શોધ હાથ ધરવામાં આવી હતી, એટલે કે ૩૧ માર્ચ, ૨૦૧૨ ના રોજ અથવા તે પહેલાં. અહીં, જ્યાં સુધી વાંધાજનક ઉમેરણનો સંબંધ છે, તેના સંદર્ભમાં નોટિસ ૧૯.૧૨.૨૦૧૧ ના રોજ કરદાતા પાસેથી સમજૂતી માંગતી નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. કરદાતાએ ૨૧.૧૨.૨૦૧૧ ના જવાબ દ્વારા પોતાનો જવાબ આપ્યો હતો, જેમાં આકારણી અધિકારીને શ્રી રોહિત પી. મોદી અને શ્રીમતી પરેશબેન કે. મોદીના શપથ પર નોંધાયેલા નિવેદનોની નકલો તેમજ પ્રસ્તાવિત ઉમેરા માટે વિભાગે જેના પર આધાર રાખ્યો હતો તે દસ્તાવેજોની નકલો તેમજ શ્રી રોહિત પી. મોદી અને

શ્રીમતી પરેશબેન કે. મોદી દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલા ઓન–મની અંગે આપેલા ખુલાસાની નકલ, ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓના કિસ્સામાં આકારણી આદેશોની નકલો પ્રદાન કરવા વિનંતી કરી હતી અને મૂલ્યાંકન અધિકારીને ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓની ઉલટતપાસ કરવાની પરવાનગી આપવા વિનંતી કરી હતી. આકારણી અધિકારીએ ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓને સમન્સ જારી કર્યા હતા, જોકે, તેઓ સ્ટેશનની બહાર હતા અને તેઓ ક્યારે પાછા ફરશે તે જાણી શકાયું ન હતું. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, કરદાતાને ઉપરોક્ત વ્યક્તિઓની ઉલટતપાસ કરવાની કોઈ તક આપ્યા વિના, આકારણી અધિકારીએ પ્રશ્નમાં ઉમેરા કર્યા.

૧૮. આ કિસ્સામાં, અપીલકર્તાનો કેસ એ નથી કે તપાસ દરમિયાન વિચારણા હેઠળના આકારણી વર્ષના સંદર્ભમાં કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી આવી હતી. સંબંધિત સમયે જ્યારે કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, ત્યારે કરદાતાએ આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કર્યું હતું. ઘણા સમય પછી, કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો તે સમયગાળાના અંતમાં, બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જ્યારે કલમ ૧૫૩ હેઠળ જોગવાઈ મુજબ આકારણી ઘડવાની મર્યાદા સમાપ્ત થવાની હતી, ત્યારે આ કેસમાં નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે જેમાં શોધ દરમિયાન ન મળેલી સામગ્રીના આધારે, પરંતુ અન્ય વ્યક્તિના નિવેદનના આધારે રૂ. ૧૧,૦૫,૫૧,૦૦૦/– નો પ્રસ્તાવિત ઉમેરો કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે. આ કોર્ટના મતે, હાલના કેસમાં, જ્યાં

અગાઉ આકારણી કરવામાં આવી હોય અને કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ શરૂ કરવાની તારીખે અથવા કલમ ૧૩૨ A હેઠળ માંગણી કરવાની તારીખે કોઈ આકારણી કે પુનઃમૂલ્યાંકન બાકી ન હોય, તો કાયદાની કલમ ૧૫૩ A હેઠળ કરદાતાની કુલ આવકની ગણતરી કરતી વખતે, શોધ અથવા માંગણી દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રીના આધારે જ વધારા કે અસ્વીકાર કરી શકાય છે. હાલના કિસ્સામાં, એ સ્વીકાર્ય સ્થિતિ છે કે શોધ દરમિયાન કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી ન હતી, જો કે, શોધ પછી આકારણી અધિકારી દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી કેટલીક સામગ્રીના આધારે, વાંધાજનક ઉમેરાઓ કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૯. અપીલકર્તા વતી, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે જો કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી મળી આવે, તો પણ વિચારણા હેઠળના વર્ષના સંબંધમાં, કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી ન મળે, તો પણ બધા છ આકારણી વર્ષોના સંદર્ભમાં વધારા અને મંજૂરી આપવાની પરવાનગી રહેશે. આ કોર્ટના મતે, ઉપરોક્ત દલીલ સ્વીકાર્ય નથી, કારણ કે, છ આકારણી વર્ષોમાંથી દરેકના સંદર્ભમાં મૂલ્યાંકન એક અલગ અને અલગ મૂલ્યાંકન છે. કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળ, શોધ અથવા માંગણીના સંબંધમાં મૂલ્યાંકન કરવું પડશે, એટલે કે, શોધ અથવા માંગણી દરમિયાન જાહેર કરાયેલ સામગ્રીના સંબંધમાં. જો કોઈપણ આકારણી વર્ષના સંબંધમાં, કોઈ ગુનાહિત સામગ્રી ન મળે, તો કાયદાની કલમ ૧૫૩એ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને તે આકારણી વર્ષના સંબંધમાં કોઈ ઉમેરો

અથવા મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને અગાઉના મૂલ્યાંકનને પુનરાવર્તિત કરવું પડશે. આ સંદર્ભમાં, આ કોર્ટ જય સ્ટીલ (ભારત), જોધપુર વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (સુપ્રા) ના કેસમાં રાજસ્થાન હાઇકોર્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા મંતવ્ય સાથે સંપૂર્ણ સંમત છે. ઉપરાંત, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા યોગ્ય રીતે દર્શાવ્યા મુજબ, આ કેસમાં સંકળાયેલા વિવાદનો અંત આવકવેરા કમિશનર –૧ વિરુદ્ધ જયાબેન રતિલાલ સોરઠિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં આ કોર્ટના નિર્ણય દ્વારા થાય છે, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કાયદાની કલમ ૧૫૩A ને ધ્યાનમાં લેતા, આકારણી અધિકારી પાછલા છ વર્ષોના સંદર્ભમાં રિટર્ન ફરીથી ખોલી શકે છે અને/અથવા તેનું મૂલ્યાંકન કરી શકે છે તે અંગે વિવાદ કરી શકાતો નથી; જોકે, ચોક્કસ આકારણી વર્ષમાં વેચાણ વ્યવહારોના સંદર્ભમાં આકારણી અધિકારી પાસે કેટલીક ગુનાહિત સામગ્રી ઉપલબ્ધ હોવી જોઈએ.

૨૦. ઉપરોક્ત કારણોસર, એવું કહેવું શક્ય નથી કે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાંધાજનક આદેશમાં કોઈ કાનૂની નબળાઈ છે જેથી કાયદાનો પ્રશ્ન ઉભો થાય, તો દૂર, કાયદાનો એક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્ન, જે દખલગીરીને પાત્ર બને. તેથી, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે મુજબ, તેને રદ કરવામાં આવે છે.

(માનનીય ન્યાયમુર્તીઓ સુશ્રી હર્ષા દેવાણી અને શ્રી જી.આર. ઉધવાણી)

કલમ ૧૫૩ A હેઠળ તપાસ દરમિયાન મળેલી ગુનાહિત સામગ્રી વગર આકારણીમાં ઉમેરો ન કરવા અંગેનો અપીલ પંચનો આદેશ યોગ્ય ઠેરવવામાં આવ્યો.

This judgment has been translated using AI Tool.

==========

<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.